



INSIDE VIEW

.....

COVER STORY

เปิดกล่อง “สู่โกง” ระบบที่โกงยาก ต้องเริ่มจากลงมือทำ 3

HIGHLIGHTS | ส่องสถานการณ์และแนวทางสู่โกง

01 เราลงมือทำอะไรไปบ้างแล้ว? 4

02 เจาะแนวคิดสู่โกงให้ตรงจุด 6

INSPIRE | “เสียง” ที่ขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง

01 เครื่องมือสู่โกง ต้องแก้ไขถึงระบบ 9

02 คนรุ่นใหม่อยากเห็นไทย หยิบเครื่องมือไหนมาใช้? 10

CONNECT THE DOTS | จากบทเรียนโลก...สู่การลงมือทำ

01 สำรวจโมเดล “สู่โกง” ทั่วโลก 12

02 เครื่องมือสู่โกง ต้องมาพร้อมเกราะคุ้มครองคนใช้งาน 14

03 Action Checklist: เริ่มที่เรา...ช่วยกันปิดช่องโกง 15



COVER STORY |

เปิดกล่อง “ตู้โกง” ระบบที่โกงยาก ต้องเริ่มจากลงมือทำ

การสร้างระบบ “โกงยาก” อาจฟังดูเป็นเรื่องใหญ่ แต่บทเรียนจากเวทีนานาชาติ กลับชี้ว่า เราไม่ได้ขาดวิธีการ หลายประเทศกำลังใช้เครื่องมือที่มีอยู่แล้ว เพื่อปิดช่องโหว่ ลดโอกาสการทุจริต และทำให้การใช้อำนาจตรวจสอบได้มากขึ้น

แต่เมื่อรู้แล้วว่าปัญหาอยู่ตรงไหน และมีเครื่องมืออะไรอยู่ในมือ
คำถามสำคัญคือ เราพร้อมลงมือทำแล้วรึยัง?

4 บทเรียนจากเวทีนานาชาติ

(ข้อมูลจาก The 4th International Conference on Anti-Corruption Innovations in Southeast Asia)



- 1 คอร์รัปชัน ไม่มีพรมแดน**
ต้องมองแผนที่ การไหลของเงิน สกปรก และต้องใช้ ความร่วมมือ ข้ามประเทศ
- 2 ปฏิรูประบบ ไม่ใช่แค่ใช้ เทคโนโลยี**
เทคโนโลยีไม่ใช่ คำตอบเดียว หากขั้นตอน หรือพื้นฐาน ที่ยังมีอยู่ “คน กระบวนการ และเทคโนโลยี” ต้องเดิน ไปด้วยกัน
- 3 ตามให้เจอว่า ใครได้ประโยชน์ ตัวจริง**
หากไม่รู้ว่าเป็นผู้รับ ผลประโยชน์ตัวจริง เท่ากับเราสู้อยู่ในที่มืด
- 4 รู้จุดอ่อน ของตัวเอง**
ไม่ต้องเริ่มจาก เทคโนโลยีราคาแพง แต่ต้องมองให้เห็นรูรั่ว แล้วจึงลงมืออุด ให้ตรงจุด

(ที่มา : KRAC)

บทเรียนจากหลายประเทศไม่ได้บอกให้เราถอดเครื่องมือที่ดีกว่า แต่ชี้ว่าหลายแห่งเริ่มแก้ปัญหามาจากสิ่งที่มืออยู่ในมือ — เปิดข้อมูลให้เห็นความผิดปกติ ตามเงินให้เอกชนที่อยู่เบื้องหลัง และกลับไปอุดช่องโหว่ในกระบวนการทำงาน นี่อาจเป็น จุดที่ใกล้ตัวเราที่สุด เพราะการสู้โกงไม่จำเป็นต้องเริ่มจากโครงการใหญ่หรือเครื่องมือราคาแพง แต่อาจเริ่มจากการตั้งคำถาม กับเรื่องธรรมดารอบตัว เห็นปัญหาให้ชัด แล้วเลือกลงมือให้ถูกจุด

ไทยเองก็มีเครื่องมือที่หลายภาคส่วนช่วยกันผลักดัน ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลเปิด เทคโนโลยีตรวจสอบทุจริต กฎหมายลดดุลพินิจ โจทย์จึงไม่ใช่การมีเครื่องมือที่ดีที่สุด เพราะเครื่องมือจะเปลี่ยนอะไรไม่ได้ หากยังไม่หยิบมาใช้จริง

“ มาเปิดกล่อง แล้วลองหยิบเครื่องมือออกมาใช้ไปพร้อมกัน! ”

HIGHLIGHTS | ส่องสถานการณ์และแนวทางสู่โลก

เราลงมือทำอะไรไปบ้างแล้ว?

ตลอดหลายปีที่ผ่านมา ประเทศไทยเดินหน้าพัฒนาเครื่องมือต่อต้านคอร์รัปชันอย่างต่อเนื่อง ผ่าน 3 หลักสำคัญ **การมีส่วนร่วม (Participation)** **ความโปร่งใส (Transparency)** และ **ความรับผิดชอบ (Accountability)** หัวใจสำคัญเบื้องหลังเครื่องมือต้านคอร์รัปชันทั่วโลก

ยกระดับให้ทันโลก เปลี่ยนระบบให้โกงยาก

สำนักงาน ก.พ.ร. ร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ เดินหน้าปฏิรูประบบราชการไทยเพื่อปิดช่องโหว่ที่อาจนำไปสู่การทุจริต ผ่าน 4 แนวทางสำคัญ ตั้งแต่การอำนวยความสะดวกด้านการอนุมัติ-อนุญาต การพัฒนารัฐบาลดิจิทัล การกำกับติดตามด้วยตัวชี้วัด ไปจนถึงการยกระดับการบริหารภาครัฐให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล

แผนปฏิบัติการแห่งชาติ (NAP)

เปิดข้อมูลรัฐ ให้ประชาชนร่วมคิด
ร่วมตรวจสอบ

หลังประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิกภาคีเครือข่าย
ภาครัฐระบบเปิด (OGP) สำนักงาน ก.พ.ร.
ร่วมกับทุกภาคส่วนจัดทำ NAP เพื่อผลักดัน
รัฐบาลเปิดให้เกิดขึ้นจริง

กำลังเดินหน้าอะไรบ้าง?



พัฒนาข้อมูลเปิด
ด้านการจัดซื้อจัดจ้าง



ผลักดันการเปิดเผย
ข้อมูลด้านทุจริต 25 ชุด
ผ่าน Data.go.th



พัฒนาระบบ Red Flag
Analytics ตรวจสอบ
ความเสี่ยงทุจริตจากข้อมูล



ขยายผลโครงการ CoST
และเพิ่มการมีส่วนร่วมตรวจสอบ
โครงการก่อสร้างภาครัฐ



เชื่อมโยงข้อมูลภาครัฐ
ติดตามโครงการ และ
ป้องกันทุจริตเชิงรุก



พัฒนาศักยภาพผู้ใช้ข้อมูล
และกลไกกำกับติดตาม
แบบมีส่วนร่วม

พ.ร.บ. อำนาจความสะดวก

ปฏิรูปรัฐที่ล่าช้า ลดภาระประชาชน
ปิดช่องทุจริต

ประกาศใช้ พ.ร.บ. การอำนวยความสะดวก
ในการพิจารณาอนุญาตและการให้บริการ
แก่ประชาชน พ.ศ. 2569 โดยมีผลบังคับใช้
เต็มรูปแบบปี 2570

กฎหมายนี้เปลี่ยนอะไรบ้าง?



One Stop Service
ติดต่อหลายหน่วยงาน
ในจุดเดียว



Super License
ยื่นคำขอครั้งเดียว เชื่อมโยง
การออกใบอนุญาตหลัก และใบอนุญาต
ที่เกี่ยวข้องได้ทั้งหมด



Fast Track
บริการด่วนที่มีกติกา
ชัดเจน



คู่มือประชาชน
กำหนดขั้นตอน ระยะเวลา
เอกสาร และค่าธรรมเนียม
ให้ชัดเจน เพื่อให้ประชาชน
ตรวจสอบได้



เชื่อมโยงข้อมูลดิจิทัล
ลดเอกสาร
และการเดินทาง



ปฏิรูปสู่มาตรฐาน OECD
เปลี่ยนจากระบบเดิม
ที่เป็นความคืบหน้าก่อนอนุญาต
(Pre-audit) ซึ่งสร้างภาระ
ให้เอกชน ไปสู่ระบบการกำกับ
ดูแลภายหลัง (Post-audit)

กทม. ลดอุปสรรค ให้บริการโปร่งใสขึ้น

กรุงเทพมหานคร (กทม.) นำข้อมูลและเทคโนโลยีมาออกแบบบริการภาครัฐใหม่ ตั้งแต่การรับเรื่องร้องเรียน การขออนุญาต ไปจนถึงการติดตามงบประมาณ ให้แต่ละขั้นตอนมีข้อมูลรองรับ และตรวจสอบย้อนหลังได้

เมื่อขั้นตอนชัดเจนขึ้น พื้นที่ของอุปสรรคก็แคบลง



Traffic Fondue เปิดใช้ตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2565 เปลี่ยนการร้องเรียนของประชาชนให้เป็นข้อมูลบริหารเมือง ทุกเรื่องมีภาพ พิกัด ผู้รับผิดชอบ และสถานะการดำเนินงาน ทำให้ติดตามได้ตั้งแต่รับเรื่องจนปิดงาน

เปิดสถิติ 4 ปี รับแจ้งปัญหาสะสม **1,388,467** เรื่อง แก้ไขแล้ว **1,126,503** เรื่อง (81%)

หลายปัญหาแก้ไขได้ภายใน 2-3 วัน จากเดิมที่อาจใช้เวลาหลายวัน หรือหลายสัปดาห์

ข้อมูล ณ 30 กรกฎาคม 2569



BMA OSS เปิดใช้ในปี 2567 เปลี่ยนการขออนุญาตเป็นระบบออนไลน์ ตั้งแต่ยื่นคำขอ ติดตามสถานะ จนถึงรับผล ลดการพบเจ้าหน้าที่ ทุกขั้นตอนตรวจสอบสถานะได้

มีผู้ยื่นขออนุญาตก่อสร้างและดัดแปลงอาคารกว่า **1,700** ราย ภายใน 1 ปี

ข้อมูล ณ เดือนธันวาคม 2568



มีงบประมาณ
คงเหลือกว่า
5,000
ล้านบาท

เปิดข้อมูลงบประมาณและจัดซื้อจัดจ้างให้ตรวจสอบได้

การเปิดเผยข้อมูล เพิ่มประสิทธิภาพการจับจ่ายรายได้อื่นๆ ควบคุมการใช้จ่าย และอาจถึงกับผูกขาด เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ กทม. มีงบประมาณคงเหลือกว่า 5,000 ล้านบาท

(ที่มา : THE STANDARD, Thaipt, Traffic x Bangkok)

ภาคประชาชนสร้างร่องรอย... ให้ตรวจสอบได้

กลุ่ม Civic Tech เช่น WeVis พัฒนาเครื่องมืออย่าง **Parliament Watch, Promise Tracker** และ **Budget Watch** เพื่อนำข้อมูลภาครัฐมาเชื่อมโยงและนำเสนอในรูปแบบที่เข้าใจง่าย ช่วยให้ตรวจสอบได้ว่าใครลงมติด้อย่างไร นโยบายคืบหน้าแค่ไหน และใช้งบประมาณไปกับเรื่องใด จนเกิด “ร่องรอยดิจิทัล” ของการตัดสินใจและการใช้อำนาจรัฐ ที่ประชาชนตรวจสอบได้



เจาะแนวคิดสู่โรงให้ตรงจุด

Regulatory Guillotine เครื่องมือรื้อกฎ ลดโกง

เพราะกฎที่เยอะเกินจำเป็น ไม่ได้ทำให้ระบบรัดกุมขึ้น แต่กลับทำให้เราเสียเวลา เพิ่มต้นทุน และเปิดช่องให้เกิดการเรียกรับผลประโยชน์ **“Regulatory Guillotine”** จึงเป็นเครื่องมือที่หลายประเทศใช้ตัดกฎหมายที่ล้าสมัย ตัดขั้นตอนที่ไม่จำเป็น และลดการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ เพื่อให้การติดต่อภาครัฐง่ายขึ้น โปร่งใสขึ้น และตรวจสอบได้มากขึ้น

5Cs ของ Regulatory Guillotine

Cut ตัดกฎหมายหรือขั้นตอนที่ไม่จำเป็น

Change ปรับกฎหมายให้ทันสมัย

Combine ควบรวมขั้นตอนหรือใบอนุญาตที่ซ้ำซ้อน

Continue คงกฎหมายที่ยังจำเป็น

Create ออกกฎหมายใหม่รองรับบริบทใหม่



เกาหลีใต้ เป็นตัวอย่างที่หลายประเทศยกให้เป็นต้นแบบ หลังเผชิญวิกฤตเศรษฐกิจเอเชียปี 2540 รัฐบาลเร่งทบทวนกฎระเบียบ 11,125 ฉบับ ภายในเวลาเพียง 11 เดือน **ลดกฎระเบียบลงกว่าครึ่ง** ช่วยดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ **สร้างงานกว่า 1 ล้านตำแหน่ง** และวางรากฐานสู่การเป็นผู้นำด้านรัฐบาลดิจิทัลของโลก ซึ่ง OECD ได้ยกให้เป็นกรณีศึกษาสำคัญด้านการปฏิรูปกฎระเบียบและรัฐบาลดิจิทัลของโลก

(ที่มา : TDRI, OECD)



ประเทศไทยอยู่ตรงไหน?

ประเทศไทย เคยตั้งกลไกปฏิรูปกฎหมายหลายครั้ง แต่ติดขั้นตอนการผลักดันสู่การปฏิบัติ ในปี 2561 TDRI ทบทวนกระบวนการงานภาครัฐ **1,094 กระบวนการ** จาก 16 กระทรวง เพื่อลดขั้นตอนการขออนุญาตที่ยุ่งยากและซ้ำซ้อน ซึ่งการปลดล็อกอุปสรรคเหล่านี้คาดว่าจะช่วยลดต้นทุนของประชาชนและภาคธุรกิจลงได้กว่า **1.3 แสนล้านบาทต่อปี**

ในปี 2566 TDRI ศึกษาและเสนอแนวทางปรับปรุงระบบอนุญาตก่อสร้างของ กทม. คาดว่าจะช่วยประหยัดต้นทุนการขออนุญาตก่อสร้างในกรุงเทพฯ ได้ราว **1,252 ล้านบาทต่อปี** บางข้อเสนอเริ่มนำไปใช้แล้ว เช่น ระบบ BMA OSS ที่ให้ประชาชนยื่นคำขอ ติดตามสถานะ และรับผลผ่านระบบออนไลน์



ความท้าทายของไทยจึงไม่ใช่การเริ่มต้นใหม่ แต่คือการเร่งผลักดันข้อเสนอที่มีอยู่ให้เกิดผลจริง



Fast Track เครื่องมือปิดช่องเรียกเก็บสินบน

ยิ่งขั้นตอนมาก ยิ่งใช้เวลานาน โอกาสเรียกเก็บสินบนก็ยิ่งเพิ่มขึ้น ช่องทางพิเศษแบบเร่งด่วน (Fast Track) จึงเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เราได้รับบริการเร็วขึ้น โดยมีกติกา ขั้นตอน ระยะเวลา และค่าบริการอย่างชัดเจน บางบริการมีค่าธรรมเนียมเพิ่มก็ประกาศล่วงหน้า เช่น ไปรษณีย์ด่วน (EMS) บริการรักษานอกเวลาของโรงพยาบาลรัฐ หรือหนังสือเดินทางแบบรับเล่มภายในวันเดียว จึงช่วยลดการพึ่งเส้นสายหรือการจ่ายเงินใต้โต๊ะเพื่อลัดคิว

หลักการให้บริการที่ดีตามแนวทาง OECD

- ✓ ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง
ลดเอกสารซ้ำและเพิ่มบริการออนไลน์
- ✓ โปร่งใส ตรวจสอบได้
แจ้งขั้นตอน ระยะเวลา และค่าธรรมเนียมชัดเจน
- ✓ เชื่อมโยงข้อมูลภาครัฐ
ลดการติดต่อหลายหน่วยงาน
- ✓ รับฟังและติดตามผล
มีช่องทางร้องเรียนและตรวจสอบสถานะได้



ตัวอย่างที่น่าสนใจคือ “ฟิลิปปินส์” ซึ่งปฏิรูประบบราชการผ่านศูนย์บริการดิจิทัลแบบเบ็ดเสร็จ (eBOSS) และโครงการช่องทางพิเศษสำหรับการลงทุน (Green Lanes for Strategic Investments) ช่วยลดระยะเวลาจดทะเบียนและขอใบอนุญาตธุรกิจจาก 33 วัน เหลือเพียง 3 วัน และลดขั้นตอนจาก 13 ขั้นตอน เหลือเพียง 6 ขั้นตอน

(ที่มา : n.w.s., Policywatch, OECD)

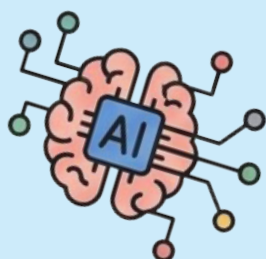


ประเทศไทยอยู่ตรงไหน?

ประเทศไทยมีบริการเร่งด่วนในบางเรื่องอยู่แล้ว เช่น หนังสือเดินทางแบบรับเล่มภายในวันเดียว หรือ การต่ออายุเครื่องหมายการค้าทางอิเล็กทรอนิกส์ ในกรณีที่ไม่มีการแก้ไขข้อมูล ซึ่งลดระยะเวลาดำเนินการจาก 60 วัน เหลือประมาณ 1 ชั่วโมง

ล่าสุด พ.ร.บ. อำนาจความสะดวกฯ พ.ศ. 2569 เปิดทางให้หน่วยงานรัฐให้บริการได้ง่ายและเร็วขึ้น ทั้งการยื่นเรื่องออนไลน์ การรวมหลายบริการไว้ในจุดเดียว การอนุญาตอัตโนมัติ และระบบ Fast Track เพื่อให้ประชาชนเสียเวลาน้อยลง และลดโอกาสการเรียกเก็บสินบน

จากนี้ต้องจับตา
การนำมาตรการ
เหล่านี้ ไปใช้จริง
ในแต่ละหน่วยงาน



AI เครื่องมือจับสัญญาณโกงก่อนเงินรั่วไหล

รู้ไหมว่าเงินผิดกฎหมายทั่วโลกมีเพียงประมาณ 1% เท่านั้นที่สามารถติดตาม อาศัย และนำกลับคืนมาได้ ขณะที่ข้อมูลด้านการจัดซื้อจัดจ้างและการใช้จ่ายภาครัฐมีจำนวนมหาศาลจนตรวจสอบได้ไม่ทั่วถึง หลายประเทศจึงนำ AI มาช่วยวิเคราะห์ข้อมูล ค้นหาความผิดปกติ และแจ้งเตือนความเสี่ยง เพื่อหยุดการทุจริตก่อนความเสียหายจะเกิดขึ้น



ประเทศไทยใช้ AI อย่างไร?



บราซิล : AI ผู้ช่วยผู้ตรวจสอบ บราซิลพัฒนาแพลตฟอร์ม “LabContas” โดยมี AI ชื่อ “ALICE” ตรวจสอบประกาศจัดซื้อจัดจ้างทุกวัน วิเคราะห์ความเสี่ยงกว่า 40 รูปแบบ เช่น การฉ้อราษฎร์ราคาสูงผิดปกติ หรือเงื่อนไขที่อาจเอื้อประโยชน์แก่เอกชนบางราย ก่อนแจ้งเตือนผู้ตรวจสอบ ส่งผลให้ระยะเวลาตรวจสอบเฉลี่ยลดลงจาก 400 วัน เหลือเพียง 8 วัน และช่วยระงับหรือยกเลิกโครงการที่มีความเสี่ยงได้ก่อนลงนามในสัญญา



สหราชอาณาจักร : AI ผู้ช่วยสืบสวนคดีทุจริต หน่วยงานต่อต้านการทุจริตของสหราชอาณาจักร ใช้ AI ช่วยวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงิน เพื่อค้นหาความผิดปกติและธุรกรรมที่น่าสงสัย พร้อมใช้แพลตฟอร์ม “OpenText Axcelerate EDOC” ตรวจสอบเอกสารทางกฎหมายได้มากกว่า 100,000 ฉบับต่อวัน ช่วยให้การสืบสวนรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากขึ้น



เกาหลีใต้ : AI ผู้ช่วยจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ เกาหลีใต้พัฒนาระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ “KONEPS” ด้วย AI เพื่อคาดการณ์ความต้องการจัดซื้อ แนะนำข้อมูลที่เกี่ยวข้องให้เจ้าหน้าที่ และจับคู่ผู้ประกอบการกับผู้ประกอบการ โดยเฉพาะ SMEs ช่วยลดข้อผิดพลาด **เพิ่มการแข่งขันที่เป็นธรรม** และทำให้การจัดซื้อจัดจ้างมีประสิทธิภาพและโปร่งใสมยิ่งขึ้น

(ที่มา : THE STANDARD, OECD)



ประเทศไทยอยู่ตรงไหน?

ประเทศไทยเริ่มนำ AI มาใช้เฝ้าระวังการทุจริตมากขึ้น ทั้งการวิเคราะห์ความเสี่ยง และตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง ตัวอย่างคือ ACT Ai ที่เชื่อมโยงข้อมูลจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ข้อมูลนิติบุคคล และผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (PEPs) เพื่อวิเคราะห์และแจ้งเตือนโครงการที่อาจมีความเสี่ยง พร้อมเปิดให้ประชาชน ภาครัฐ และสื่อมวลชนร่วมตรวจสอบได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย (รายละเอียดเพิ่มเติมใน TIJ Connect Vol.1 และ TIJ Connect Vol.2)

AI จะมีประสิทธิภาพได้
ก็ต่อเมื่อมีข้อมูล
ที่มีคุณภาพ โปร่งใส
เชื่อมโยงกัน และนำไปใช้
ได้อย่างรับผิดชอบ

กฎหมายพ่อนพันโทษ เครื่องมือเปิดโปงขบวนการโกง

คดีทุจริตจำนวนมากมีผู้ร่วมกระทำผิดหลายฝ่าย ต่างคนต่างปกปิดข้อมูล ทำให้เจ้าหน้าที่เข้าถึงผู้บงการได้ยาก **โครงการพ่อนพันโทษ (Leniency Program)** จึงเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมกระทำผิดนำข้อมูลหรือหลักฐานสำคัญมาแลกกับการพ่อนพันโทษ เพื่อให้รัฐขยายผลไปถึงผู้บงการและเครือข่ายใหญ่ได้

เครื่องมือนี้จะได้ผล
ต้องมี “6Cs”

Clarity

กติกาชัดเจน

Commitment

รัฐรักษาคำมั่น

Credibility

ระบบน่าเชื่อถือ

Confidentiality

ความลับได้รับการคุ้มครอง

Coordination

หน่วยงานทำงานร่วมกัน

Coontext & Culture

เหมาะสมกับบริบทประเทศ

ระบบพ่อนพันโทษทำงานอย่างไร?

1. รับให้ข้อมูลก่อนใคร
ผู้ที่ให้ข้อมูลก่อนมีโอกาสได้รับการพ่อนพันโทษ
2. ส่งหลักฐานสำคัญ
หลักฐานต้องช่วยเปิดโปงผู้บงการหรือขยายผลคดีได้
3. รัฐตรวจสอบข้อมูล
ตรวจสอบความน่าเชื่อถือ และดำเนินการสืบสวน
4. พ่อนพันโทษ
ผู้ให้ความร่วมมือได้รับการพ่อนพันตามเงื่อนไขของกฎหมาย



สหรัฐอเมริกา : เปิดโปงขบวนการฉ้อราษฎร์และคอร์รัปชัน

สหรัฐอเมริกาใช้ **Leniency Program** ในคดีฉ้อราษฎร์และการแข่งขันทางการค้า โดยผู้ร่วมกระทำผิดที่ให้ข้อมูลก่อนและให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ จะได้รับการพ่อนพันโทษ ทำให้รัฐเข้าถึงข้อมูลจากคนวงใน ขยายผลไปถึงผู้บงการและเครือข่ายใหญ่ จนสามารถเรียกค่าปรับและเงินชดเชยได้รวมหลายพันล้านดอลลาร์ และในคดีคอร์รัปชัน (FCPA) สิ่งพลิกเกมคือ โปรแกรมให้รางวัลผู้แจ้งเบาะแสของ ก.ล.ด. (SEC Whistleblower Program) ที่ให้รางวัลสูงถึง **10-30%** ของเงินที่เรียกคืนได้



(ที่มา : KRAC, DOJ, SEC)

“ ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกลไกพ่อนพันโทษสำหรับคดีทุจริตโดยตรง หากจะนำมาใช้ ต้องกำหนดหลักเกณฑ์ให้ชัดเจน มีหน่วยงานกลางรับเรื่อง คัดกรองผู้ให้ข้อมูล และสร้างความเชื่อมั่นว่าผู้ให้ความร่วมมือจะได้รับการพ่อนพันโทษตามที่กฎหมายกำหนดจริง ”

INSPIRE | “เสียง” ที่ขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง

เครื่องมือสู่โกง ต้องแก้ไขถึงระบบ

บทสัมภาษณ์ รศ. ดร.ต่อภัสสร ยมมณ

ผู้อำนวยการศูนย์ความรู้เพื่อความร่วมมือในการต่อต้านคอร์รัปชัน
และส่งเสริมธรรมาภิบาลในระดับภูมิภาค (KRAC)



คอร์รัปชันไม่ใช่เพียงการรับสินบนหรือการจ่ายเงินเพื่อให้รอดคดี แต่รวมถึงการใช้งบประมาณอย่างสูญเปล่าทรัพยากรที่ควรนำไปใช้กับการพัฒนาประเทศกลับใช้ไปกับสิ่งที่ไม่ก่อประโยชน์อย่างแท้จริง การไล่จับรายคดีและหวังพึ่ง “คนดี” จึงไม่เพียงพอ เมื่อ Pain Point สำคัญไม่ใช่การขาดคนหรือเครื่องมือสำหรับปราบโกง แต่คือ **การแก้ปัญหาเชิงยุทธศาสตร์และเชิงโครงสร้างอย่างเป็นระบบ**

“ หากโครงสร้างไม่ดี คนโกงที่มีอำนาจเพียง 10% ก็สามารถเอาชนะคนดี 90% ได้ ”

เครื่องมือที่เห็นผลจริงและตัวอย่างจากต่างประเทศ

รศ. ดร.ต่อภัสสร ยมมณ หรือ “อาจารย์ณิก” มองว่า “OpenData” และ “OpenGovernment” เป็นเครื่องมือที่มีศักยภาพมาก เป็นมาตรการเชิงบวกที่มีแรงต้านน้อย และวัดผลได้จากการเปิดเผยข้อมูลตามมาตรฐานสากล เช่น 25 ชุดข้อมูล ไม่ใช่เพียงการดูว่าจับคดีทุจริตได้มากหรือน้อย การเปิดเผยข้อมูลจึงเป็นการสร้าง**โครงสร้างที่แข็งแรง**

อาจไม่ได้ทำให้การโกงหายไปทันที แต่จะสร้างแรงกดดันให้ทำงานโปร่งใสมากขึ้น และเปิดพื้นที่ให้ประชาชนตรวจสอบได้

โดยแต่ละประเทศอาจเลือกใช้เครื่องมือแตกต่างกันตามบริบท เช่น จอร์เจียกับเอสโตเนียให้ความสำคัญกับรัฐบาลดิจิทัล เกาหลีใต้ใช้รัฐบาลเปิดควบคู่กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่วนจีนและเวียดนามบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด พร้อมปฏิรูปรัฐ ลดดุลพินิจ และทบทวนกฎระเบียบที่ไม่จำเป็น จึงไม่มีสูตรตายตัวสำหรับทุกประเทศ

เครื่องมือที่มี แต่ยังไม่ใช้ไม่เต็มศักยภาพ

ประเทศไทยเองมีเครื่องมือสำหรับเพิ่มความโปร่งใสและการตรวจสอบอยู่แล้ว โจทย์สำคัญคือทำให้เครื่องมือถูกนำไปใช้ต่อเนื่องและเกิดผลเชิงระบบ เช่น

- **ข้อตกลงคุณธรรม (IP)** เปิดให้ผู้สังเกตการณ์อิสระติดตามตรวจสอบโครงการ ตั้งแต่จัดทำ TOR ซึ่งช่วยประหยัดงบได้ถึงหลักหมื่นล้านบาท
- **CoST** เปิดข้อมูลโครงการก่อสร้างภาครัฐตามมาตรฐาน 40 ชุด โครงการที่เข้าร่วม CoST สามารถประหยัดงบประมาณได้ 4.5–5% เมื่อเทียบกับโครงการที่มีลักษณะคล้ายกันแต่ไม่ได้เข้าร่วม เพราะร่องรอยดิจิทัลทำให้โกงได้ยากขึ้น
- **กียอดิน หรือ ปฏิรูปกฎหมาย** ทบทวนและลดกฎระเบียบหรือขั้นตอนที่ไม่จำเป็น ลดความซับซ้อนและดุลพินิจโดย พ.ร.บ. อำนาจความสะดวกฉบับใหม่จะเป็นอีกกลไกที่ช่วยขับเคลื่อนการปรับปรุงระบบ

เครื่องมือที่มี แต่ผลลัพธ์อาจยังไม่เต็มที่

การเปิดเผยข้อมูลอาจยังไม่เกิดประโยชน์สูงสุด หากข้อมูลเปิดเผยในช่วงเวลาจำกัด หรืออยู่ในรูปแบบที่ค้นหาและนำไปวิเคราะห์ต่อได้ยาก เช่นเดียวกับมาตรการหรือกิจกรรมที่ดำเนินการเป็นครั้งคราว หากไม่มีการติดตามผลหรือเชื่อมต่อกับกระบวนการทำงานหลัก ผลที่เกิดขึ้นอาจไม่ต่อเนื่อง

เทรนด์ในอนาคตและโอกาสของไทย

โอกาสสำคัญของไทยในเวลานี้คือการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นสมาชิก OECD ซึ่งสามารถเป็นแรงผลักดันให้ไทยไปสู่การปฏิรูปโครงสร้าง ทั้ง Open Data, Open Government การปฏิรูปกฎหมาย และหลักนิติธรรม การเปลี่ยนแปลงเช่นนี้สำคัญ เพราะเมื่อสร้างโครงสร้างขึ้นแล้ว การย้อนกลับทำได้ยาก และอาจนำไปสู่การสร้าง “บรรทัดฐานใหม่” ที่ประชาชนไม่ยอมรับการถูกเอาเปรียบเหมือนเดิม

แล้วควรเลือกอะไรมาใส่ “กล่องเครื่องมือสู่โลก”?

ใช้สมการคลาสสิกของ **Professor Robert Klitgaard** — **Corruption = Monopoly + Discretion - Accountability** เป็นกรอบนโยบายได้

กล่าวคือ ต้องลดดุลยพินิจด้วยการปฏิรูปกฎหมาย ลดการผูกขาดด้วยการเปิดการแข่งขันเสรี และเพิ่มความโปร่งใสด้วยการเปิดข้อมูลและเสริมพลังประชาชน ทุกเครื่องมือเดินหน้าพร้อมกันได้ โดย Open Data คือจุดเริ่มต้นสำคัญ

“ **การแก้ปัญหาคอร์รัปชันนั้น เป็นเรื่องยุ่ง แต่ไม่ใช่เรื่องยาก** ”

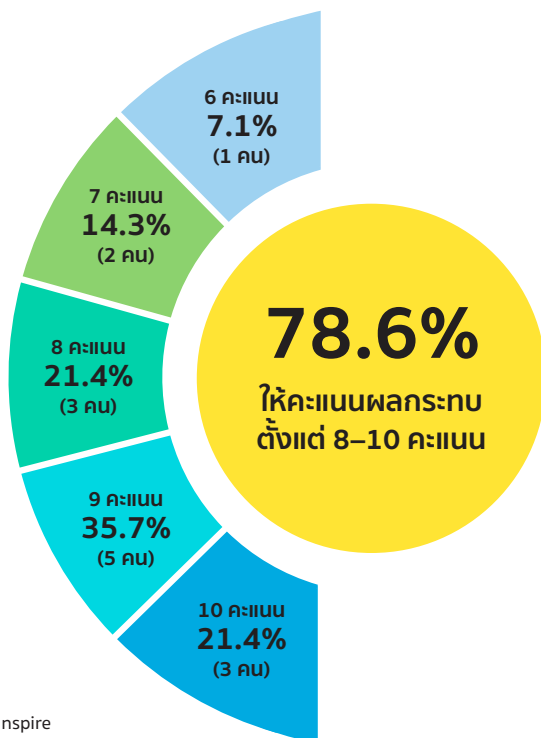
เราไม่ได้ขาดคำตอบว่าต้องทำอะไร แต่ความยากอยู่ที่การทำให้เกิดขึ้นจริง ท่ามกลางผลประโยชน์ของคนจำนวนมาก จึงต้องอาศัยทั้งความกล้าหาญและเจตจำนงทางการเมือง หากไทยสามารถลดการสูญเสียจากคอร์รัปชันได้ แม้เพียงบางส่วน ทรัพยากรจำนวนมากก็สามารถกลับไปใช้กับสิ่งที่ประเทศต้องการจริง ๆ

คนรุ่นใหม่อยากเห็นไทย หยับเครื่องมือไหนมาใช้?

คอร์รัปชันส่งผลกระทบต่อชีวิตของคุณมากน้อยเพียงใด?

หากเลือกได้ “หนึ่งแนวทาง/เครื่องมือ” คุณจะเลือกอะไร เพราะเหตุใด?

TIJ Connect ชวนคนรุ่นใหม่จากหลากหลายสาขาวิชาและสถาบันการศึกษา ร่วมให้คะแนนผลกระทบของปัญหาคอร์รัปชันจาก 1-10 (10 = ส่งผลกระทบมากที่สุด) พร้อมเสนอเครื่องมือที่เชื่อว่าจะสร้างความเปลี่ยนแปลงได้



8.5 คะแนนเฉลี่ยจาก 10 ผู้ตอบ 14 คน

คำตอบสะท้อนว่าคนรุ่นใหม่ส่วนใหญ่มองคอร์รัปชันเป็นปัญหาใกล้ตัวและส่งผลกระทบในระดับสูง โดยให้คะแนนเฉลี่ย 8.5 จาก 10 และ 78.6% ให้คะแนนตั้งแต่ 8-10 เพราะเห็นผลกระทบต่อความปลอดภัย คุณภาพบริการของรัฐ การพัฒนาคุณภาพชีวิต และโอกาสที่ไม่เท่าเทียม

ส่วนผู้ที่ให้ 6-7 คะแนน ระบุว่ายังไม่เคยเผชิญคอร์รัปชันขนาดใหญ่โดยตรง เนื่องจากอยู่ในวัยเรียน แต่ยังรับรู้ผลกระทบผ่านคำครองชีพ ภาษี และโครงการของรัฐที่ไม่ตอบโจทย์ประชาชน ภาพรวมจึงชี้ว่าคอร์รัปชันกระทบทั้งโอกาส ความเป็นธรรม และคุณภาพชีวิตของทุกคน

6 แนวทางที่คนรุ่นใหม่เลือกใช้แก้ปัญหาคอร์รัปชัน

Open Data



“รัฐบาลต้องเปิดเผยข้อมูลสาธารณะอย่างโปร่งใส ทั้งงบประมาณ การใช้จ่าย และผลประโยชน์ การเข้าถึงข้อมูลนี้จะเป็นก้าวสำคัญที่กระตุ้นให้ประชาชนเกิดความรู้สึกห่วงแหนสิทธิ และร่วมมือกันต่อต้านคอร์รัปชัน แทนการปล่อยผ่านไปแบบเดิม”

สรินรัตน์ ตั้งสิริมงคลกุล
คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Law Reform



“ต้องปรับปรุงกฎหมาย ให้มีความมั่นคงและเด็ดขาด ในบทลงโทษ ไม่มีการลดหย่อน ให้คนใดคนหนึ่ง”

ภัทรกร แซ่ย่าง
คณะวิทยาการจัดการ
สาขาการจัดการงานนิทรรศการ
และงานอีเวนต์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Technology Transformation



“อยากให้มีการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือตรวจสอบ สิ่งที่น่าสงสัยในกระบวนการต่าง ๆ ว่ามีการทุจริตหรือไม่ เพื่อให้เกิดความโปร่งใส สร้างความเชื่อมั่นและแก้ปัญหาได้ตรงจุด”

กัลยสุดา ทองดี
คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

E-Government



“ระบบรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ช่วยลดอุปสรรคของเจ้าหน้าที่ เมื่อขั้นตอน ระยะเวลา และสถานะการดำเนินงานชัดเจน ประชาชนย่อมติดตามและตรวจสอบได้ ทำให้ช่องทางเรียกรับสินบนและการเลือกปฏิบัติลดลง”

รณกรณ กลิ่นฟุ้ง
ปริญญาเอก สาขา Public Policy, Faculty of Public Policy and Sustainable Development, สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (AIT)

Well-being



“จัดสรรสวัสดิการ รายได้พื้นฐานถ้วนหน้า ยกระดับคุณภาพชีวิต ให้ทุกคนมีรายได้เพียงพอ มีความเป็นอยู่ที่ดี และเข้าถึงการศึกษา ควบคู่กับการปรับเปลี่ยนค่านิยมทางสังคมที่ยึดติดกับเงินและอำนาจจะทำให้แรงผลักดันที่จะคอร์รัปชันลดลง”

ราวิณ กิตติพงศ์พิทยา
คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Educational Development



“การศึกษาช่วยให้คนเข้าใจปัญหาคอร์รัปชัน แยกแยะสิ่งที่ถูกต้อง และเห็นผลกระทบที่เกิดขึ้นในสังคม เมื่อมีความรู้ คนย่อมตั้งคำถาม ซึ่งนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ และป้องกันปัญหา คอร์รัปชันได้”

รณิสรา ดิสดิจิตร
คณะวิทยาการจัดการ สาขาการจัดการงานนิทรรศการ
และงานอีเวนต์ มหาวิทยาลัยศิลปากร



CONNECT THE DOTS | จากบทเรียนโลก...สู่การลงมือทำ

สำรวจโมเดล “สู่โกง” ทั่วโลก

คอร์รัปชันมีหลายรูปแบบ การรับมือจึงไม่ได้มีเพียงวิธีเดียว หลายประเทศทั่วโลกได้พัฒนาโมเดลที่ช่วยป้องกัน ตรวจสอบ เปิดเผยข้อมูล และเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมตรวจสอบลงมามากกว่าแต่ละประเทศใช้เครื่องมืออะไร และได้ผลอย่างไรบ้าง

โมเดลรายงานการทุจริต

• I Paid a Bribe | อินเดีย



ประชาชนรายงานประสบการณ์การถูกเรียกรับสินบนผ่าน **เว็บไซต์ แอป หรือ SMS** โดยไม่ต้องเปิดเผยตัวตน ระบุว่าเกิดที่ไหน หน่วยงานใด และจ่ายเท่าไร ก่อนนำข้อมูลมาทำเป็นสถิติ และ visualization เปรียบเทียบระหว่างเมือง ปัจจุบันมีรายงานกว่า **198,072** เรื่อง และผู้เข้าชมกว่า **15.4** ล้านครั้ง

• Corruption Watch | แอฟริกาใต้



องค์กรภาคประชาชนที่รับแจ้งเบาะแสการทุจริต โดยให้ประชาชนแจ้งเหตุสงสัยหรือความผิดปกติผ่าน **เว็บไซต์ WhatsApp อีเมล Social Media** หรือแจ้งด้วยตนเอง พร้อมระบบติดต่อกลับผู้แจ้งเบาะแสผ่าน SMS ทีมงานจะตรวจสอบกรณีที่มีผลกระทบต่อสังคม และทำงานร่วมกับสื่อและชุมชนเพื่อติดตามผล

• DevelopmentCheck | เคนยา แทนซาเนีย ยูกันดา ปาเลสตีน คองโก อัฟกานิสถาน โรมาเนีย



แอปพลิเคชันติดตามโครงการสาธารณะที่เปิดให้ประชาชนถ่ายภาพ บันทึกปัญหา และส่งข้อมูลผ่าน **แอป DevelopmentCheck** ข้อมูลจะแสดงบนเว็บไซต์เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องและประชาชนติดตามการแก้ไขได้ ปัจจุบันครอบคลุม **517** โครงการ มูลค่ากว่า **1.02 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ** และมีอัตราความสำเร็จในการดำเนินโครงการ **46%**



โมเดลให้บริการประชาชน

• LAPOR! | อินโดนีเซีย



แพลตฟอร์มร้องเรียนบริการภาครัฐ ที่เชื่อมต่อหน่วยงานภาครัฐกว่า **700** แห่ง ประชาชนแจ้งปัญหาผ่าน SMS เว็บไซต์

แอป Facebook Twitter Hotline และวิทยุท้องถิ่น ระบบจะตรวจสอบและส่งต่อเรื่องไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายใน **3** วัน พร้อมแจ้งผลกลับภายใน **10** วัน โดยมีเรื่องร้องเรียนที่ได้รับการแก้ไขมากกว่า **50%**

• Qlue | อินโดนีเซีย



แอปพลิเคชันแจ้งปัญหาเมืองจากตาแบบเรียลไทม์ ประชาชนถ่ายภาพหรือวิดีโอปัญหา เช่น ขยะ น้ำท่วม หรือความแออัด พร้อมปักพินที่ตำแหน่งปัญหา ข้อมูลถูกส่งต่อให้หน่วยงานผ่านระบบ **QlueDashboard** เพื่อจัดการปัญหาแบบเรียลไทม์ ผลจากการเก็บข้อมูลต่อเนื่องกว่า **4** ปี ช่วยให้รัฐบาลท้องถิ่นลดจุดเสี่ยงน้ำท่วมได้ถึง **94%**

• Hello Sarkar | เนปาล



ศูนย์รับเรื่องร้องเรียนภาครัฐ ประชาชนแจ้งเรื่องผ่าน เว็บไซต์ Facebook Twitter SMS และ Hotline ฟรี ระบบให้หมายเลขติดตามและแสดงสถานะตั้งแต่รับเรื่องจนปิดเรื่อง ครอบคลุมตั้งแต่บริการสาธารณะไปจนถึงการเรียกรับเงินและคอร์รัปชัน ปัจจุบันมีเรื่องร้องเรียนกว่า **8,000** เรื่อง และ **69%** ได้รับการดำเนินการ



โมเดลข้อมูลเปิด (Open Data)

• data.gov.sg | สิงคโปร์



ศูนย์รวมข้อมูลเปิดจากหน่วยงานรัฐกว่า **70** แห่ง เปิดให้ประชาชนภาครัฐกิจ และนักพัฒนานำข้อมูลไปใช้ต่อ จนเกิดบริการดิจิทัลกว่า **100** แพลตฟอร์ม

• National Data Catalog | นอร์เวย์



แพลตฟอร์มของภาครัฐที่รวบรวมชุดข้อมูล นโยบาย และโครงการต่าง ๆ กว่า **6,900** ชุด ให้ประชาชนค้นหาได้ง่ายขึ้น ลดภาระของผู้ใช้ที่ไม่จำเป็นต้องรู้ก่อนว่าข้อมูลอยู่ที่หน่วยงานใด





โมเดลตรวจสอบงบประมาณ

• **USAspending.gov | สหรัฐอเมริกา**



เว็บไซต์เปิดเผยข้อมูลการใช้จ่ายของรัฐบาลกลาง ตั้งแต่การจัดสรรงบ การทำสัญญา การปฏิบัติตามการใช้จ่ายและเงินสนับสนุนโครงการต่าง ๆ ให้ประชาชนตรวจสอบได้ทุกขั้นตอน

• **OpenBudgets.eu | สหภาพยุโรป**



แพลตฟอร์มที่รวมข้อมูลด้านงบประมาณและการใช้จ่ายจากหลายแหล่งให้มีโครงสร้างเดียวกัน พร้อมเครื่องมือ visualization, data mining และการวิเคราะห์เปรียบเทียบ รวมถึงช่องทางให้ประชาชนมีส่วนร่วมกับข้อมูล ช่วยให้ภาครัฐ นักวิจัย และประชาชนวิเคราะห์แนวโน้มการใช้จ่ายภาครัฐได้สะดวกขึ้น



โมเดลการตรวจจับทุจริต

• **Red Flags | ฮังการี**



ระบบวิเคราะห์เอกสารจัดซื้อจัดจ้างด้วยตัวชี้วัดความเสี่ยง 32 รายการ เช่น จำนวนผู้เสนอราคา ระยะเวลาสัญญา และคุณสมบัติของผู้ทำสัญญาก่อนแสดง “ธงแดง” เพื่อบอกประชาชน นักข่าว และเจ้าหน้าที่ว่าโครงการใดควรตรวจสอบต่อ โดยตรวจพบโครงการจัดซื้อจัดจ้างที่มีความเสี่ยงกว่า 5 หมื่นโครงการ

• **FUNES | เปรู**



ระบบวิเคราะห์ข้อมูลบริษัทกว่า 2.45 แสนแห่ง เพื่อประเมินความเสี่ยงในการจัดซื้อจัดจ้าง ผู้ใช้ค้นหาบริษัทหรือองค์กร แล้วระบบนำข้อมูลจัดซื้อจัดจ้าง และข้อมูลทางการมาวิเคราะห์เป็นระดับความเสี่ยง พร้อมแสดงความเชื่อมโยงทางการเมืองและการเงินระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับบริษัท ช่วยจัดลำดับว่าควรตรวจสอบสัญญาใดก่อน

• **ALICE | บราซิล**



ระบบ AI ตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐ ลดเวลาตรวจสอบจาก 400 วัน เหลือ 8 วัน และจากการประเมินของ OECD ช่วยระงับหรือยกเลิกการจัดซื้อจัดจ้างที่มีความเสี่ยงคิดเป็นมูลค่ากว่า 1.5 พันล้านยูโร



นวัตกรรมช่วยพยากรณ์และป้องกันการทุจริต

• **ChatTCU | บราซิล**



ระบบ **Generative AI** ที่ศาลผู้ตรวจสอบบัญชีกลาง ใช้ช่วยค้นหาข้อมูลคดี ตีความกฎหมาย และสรุปผลการตรวจสอบ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของผู้ตรวจสอบ และเริ่มขยายการใช้งานไปยังหน่วยงานในภูมิภาคลาตินอเมริกา

• **VigIA | โคลอมเบีย**

ระบบ AI ที่ใช้พยากรณ์ความเสี่ยงในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ และแจ้งเตือนสัญญาที่มีความเสี่ยงก่อนเกิดการทุจริต ช่วยให้หน่วยงานจัดลำดับความสำคัญในการตรวจสอบได้อย่างแม่นยำ

• **AI Risk Indicators | ลิทัวเนีย**

เครื่องมือ AI ที่พัฒนามาร่วมกับ OECD เพื่อวิเคราะห์ตัวชี้วัดความเสี่ยงคอร์รัปชัน ช่วยประเมินความเสี่ยงในการใช้กองทุนของสหภาพยุโรป และสนับสนุนการตรวจสอบเชิงรุก



(ที่มา : The Active และเว็บไซต์/รายงานของโครงการ ข้อมูลปี 2568-ก.ค. 2569)

เครื่องมือสู่โลก ต้องมาพร้อมเกราะคุ้มครองคนใช้งาน

แม้จะมีเครื่องมือสำหรับแจ้งเบาะแส ตรวจสอบ และเปิดเผยข้อมูล แต่หากคนที่กล้าหยิบเครื่องมือมาใช้ถูกฟ้องกลับ หรือถูกตอบโต้จากผู้มีอำนาจ

“แล้วใครจะกล้าออกมาพูดความจริง?”



“การคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแส” (Whistleblower Protection)

เป็นหนึ่งในโลกสำคัญในการป้องกันการตอบโต้ ผู้ให้ข้อมูลโดยสุจริต เพื่อให้ผู้ที่ออกมาเปิดเผยข้อมูล เพื่อประโยชน์สาธารณะได้รับความคุ้มครอง โดยสหภาพยุโรปได้กำหนดมาตรฐานให้ประเทศสมาชิก คุ้มครองผู้แจ้งเบาะแส และจัดให้มีช่องทางการรายงานที่ปลอดภัย รวมถึงมาตรการเยียวยาเมื่อเกิดการตอบโต้



Anti-SLAPP: ช่องว่างที่ไทยต้องเร่งเติม

ปัญหาการฟ้องปิดปากหรือ SLAPP (Strategic Lawsuit Against Public Participation) กำลังเกิดขึ้นในหลายประเทศ ซึ่งไม่ได้กระทบเฉพาะคนที่ถูกฟ้อง แต่ส่งผลกระทบต่อคนอื่น ๆ ไม่กล้าออกมาพูดด้วย หลายประเทศจึงสร้าง “กลไกต่อต้านการฟ้องปิดปาก” (Anti-SLAPP) ขึ้นมาปกป้องพลเมือง ตัวอย่างเช่น สหรัฐอเมริกา มีการออกกฎหมาย Anti-SLAPP ในหลายรัฐ เพื่อเปิดทางให้ศาลยุติคดีที่มีลักษณะมุ่งกดดันหรือปิดกั้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้ตั้งแต่ระยะเริ่มต้น และบางรัฐยังให้ผู้ถูกฟ้องเรียกคืนค่าใช้จ่ายทางกฎหมายจากผู้ฟ้องได้ด้วย

ปัจจุบัน แม้ไทยจะมีกลไกบางส่วนเพื่อรับมือกับ การฟ้องปิดปาก เช่น



มาตรา 132
ของกฎหมาย ป.ป.ช.

ซึ่งมีมาตรการคุ้มครอง ผู้ให้ข้อมูลหรือเบาะแสเกี่ยวกับการทุจริต รวมถึงกรณีที่ถูกกลั่นแกล้ง หรือฟ้องคดีปิดปาก



มาตรา 161/1
และ 165/2

ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเปิดช่องให้ศาลยกฟ้องคดีที่มีลักษณะการฟ้องโดยไม่สุจริต

อย่างไรก็ตาม กลไกเหล่านี้ยังมีข้อจำกัดด้านขอบเขตและกระบวนการ และไทยยังไม่มีกฎหมาย Anti-SLAPP เป็นการเฉพาะ ที่ครอบคลุมทั้งการคัดกรองคดี การยุติคดีตั้งแต่ระยะเริ่มต้น และการเยียวยาผู้ถูกฟ้องอย่างเป็นระบบ

ผลการศึกษาจากโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) ระหว่างปี 2540–2565



อย่างน้อย
109 คดี
ที่เข้าข่าย SLAPP
ในไทย ซึ่งริเริ่ม
โดยภาคธุรกิจ
และรัฐวิสาหกิจ



78%
กลุ่มคนที่ได้รับ
ผลกระทบสูงสุด
คือ ชาวบ้าน
ในพื้นที่



28%
พฤติกรรมที่เสี่ยง
ถูกฟ้องมากที่สุด
คือการเผยแพร่ข้อมูล
หรือแสดงความคิดเห็น
ผ่านโลกออนไลน์



ที่น่าจับตามองคือ กว่า **90%**
ของคดี SLAPP ในไทยเริ่มต้น
ด้วยคดีอาญา เช่น คดีหมิ่นประมาท
ซึ่งยังเพิ่มต้นทุนและแรงกดดัน
ต่อผู้ที่ออกมาเปิดเผยข้อมูล หรือ
แสดงความคิดเห็นในประเด็นสาธารณะ

(ที่มา: UNDP, ThaiPBS)

“การผลักดันให้มีกฎหมาย Anti-SLAPP เป็นการเฉพาะ จึงเป็นอีกก้าวสำคัญ ในการสร้าง “เกราะคุ้มครอง” ให้คนที่กล้าหยิบเครื่องมือสู่โลกมาใช้มั่นใจว่า การใช้สิทธิของตัวเองจะไม่กลายเป็นเหตุให้ต้องเผชิญกับกระบวนการทางกฎหมายอย่างไม่เป็นธรรม”

Action Checklist: เริ่มต้นที่เรา...

ช่วยกันปิดช่องโหว่

ไม่ต้องรอให้ใครเริ่มก่อน ลองเช็กว่า วันนี้คุณลงมืออะไรได้บ้าง

ถ้าคุณทำงานภาครัฐ

ลดดุลพินิจ • เปิดระบบ • จับความเสี่ยง

- ☐ ลดช่องดุลพินิจ — มีขั้นตอนไหนที่ตัดสินใจด้วยคนโดยไม่จำเป็น? ลองทบทวนและลดขั้นตอนนั้น หรือย้ายบริการขึ้นระบบ อย่าง BMA OSS
- ☐ เปิดข้อมูลให้ตรวจสอบได้ — ข้อมูลสำคัญที่ประชาชนควรรู้ เปิดให้ค้นหาและนำไปใช้ได้หรือยัง?
- ☐ จุดช่องโหว่ในกระบวนการ — ลองใช้แนวคิด Regulatory Guillotine ทบทวนกฎหรือขั้นตอนที่ล้าสมัย และอาจเปิดช่องให้เกิดการเรียกรับสินบน
- ☐ จับสัญญาณก่อนเกิดปัญหา — ใช้ AI ช่วยค้นหา Red Flags ในการจัดซื้อจัดจ้าง การใช้งบประมาณ

ถ้าคุณเป็นประชาชน

ติดตามเงิน • เช็กข้อมูล • แจ้งเบาะแส

- ☐ ตามเงินภาษีของเรา — ลองใช้ Thailand Budget / Bangkok Budgeting ดูว่าเงินจัดสรรไปที่ไหน
- ☐ เช็กก่อนซื้อ — ลองใช้ ACT Ai ตรวจสอบโครงการจัดซื้อจัดจ้างใกล้ตัว
- ☐ เห็นความผิดปกติ อย่าปล่อยผ่าน — ใช้ช่องทางแจ้งเบาะแสที่เหมาะสม เช่น Traffy Fondue / ต้องแฉ
- ☐ ถามให้เห็นคนได้ประโยชน์ — ใครคือผู้รับผลประโยชน์แท้จริงจากโครงการหรือการตัดสินใจนั้น?

ถ้าคุณทำธุรกิจ

แข่งขันเป็นธรรม • ลดความเสี่ยง • รู้จักคู่ค้า

- ☐ เปิดโครงการให้ตรวจสอบ — เข้าร่วม CoST Thailand / Integrity Pact ในโครงการจัดซื้อจัดจ้างที่เกี่ยวข้อง
- ☐ รู้ว่าใครคือเจ้าของตัวจริง — ตรวจสอบผู้รับผลประโยชน์ที่แท้จริงก่อนทำธุรกรรมสำคัญ
- ☐ เช็กจุดเสี่ยงใน workflow — ขั้นตอนไหนพึ่งพาความไว้วางใจมากเกินไป? ลองเพิ่มจุดตรวจสอบที่จำเป็น
- ☐ เจอการเรียกรับสินบน อย่าจ่ายเพราะคิดว่าเป็นเรื่องปกติ — บันทึกข้อมูลและใช้ช่องทางร้องเรียนที่เหมาะสม หรือใช้ช่องทางบริการที่มีกติกาและค่าธรรมเนียมชัดเจน เช่น Fast Track

ถ้าคุณเป็นเยาวชน / คนรุ่นใหม่

จับตา • ทวงถาม • สร้างมาตรฐานใหม่

- ☐ จับตาคนที่เราเลือก — ใช้ Parliament Watch ติดตามการทำงานและการลงมติของผู้แทน
- ☐ ตั้งคำถามกับสิ่งที่ดู “ปกติ” — ใครได้ประโยชน์? ใครเป็นคนตัดสินใจ?
- ☐ ใช้ข้อมูล ไม่ใช่แค่ความรู้สึก — ก่อนแชร์หรือกล่าวหาใคร ลองตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งที่เชื่อถือได้
- ☐ ไม่ทำให้การโกงเล็ก ๆ กลายเป็นเรื่องธรรมดา — ไม่ยอมให้เรื่องเล็กที่เรายอมวันนี้ อาจกลายเป็นช่องโหว่ของระบบในวันหน้า

เครื่องมือมีอยู่แล้ว เหลือแค่หยิบมาใช้ — ให้ถูกจุด
วันนี้ คุณจะเริ่มจากข้อไหน ?

ขอบคุณข้อมูลจาก

ขวัญแก้ว ชาญโสภะ. (2026, 27 พฤษภาคม). เปิดสมุดพกประเมินด้านโกง กทม. 4 ปี 'ซัซชาติ' ได้ 8 เต็ม 10 รื้อระบบเก่าได้ แต่ยังไม่ช่วย-อุปถัมภ์. The Standard. สืบค้นจาก <https://thestandard.co/chadchart-act-anti-corruption-evaluation/>

คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.). (2569, 30 มิถุนายน). Redesigning Public Systems ออกแบบบริการรัฐอย่างไร ให้โปร่งใสและประชาชนเข้าถึงได้จริง. เอกสารนำเสนองาน Common Ground ชวน Talk.

โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP). (2567, 11 กุมภาพันธ์). UNDP เปิดเผยสถิติคดีฟ้องปิดปากโดยภาครัฐถือเป็นการคุกคามจนเสียชีวิต 37%. UNDP Thailand. สืบค้นจาก <https://www.undp.org/thailand/blog/human-rights-defenders-reports-th>

ชาวันท์ ยอดหงษ์. (2568, 24 มิถุนายน). หัวฟังก์เทคโนโลยี แก่คอร์รัปชัน พยุงอันดับดัชนีทุจริต. Policy Watch, Thai PBS. สืบค้นจาก <https://policywatch.thaipbs.or.th/article/government-179>

ต่อกลุสร์ ยมมณ. (2569, 1 กรกฎาคม). 4 บทเรียนด้านโกงจากเวทีนานาชาติ และสิ่งที่คนไทยควรรู้. KRAC Corruption. สืบค้นจาก <https://kraccorruption.com/knowledge/global-lessons-anti-corruption-implementation/>

ต่อกลุสร์ ยมมณ และสุกิจจา อังศ์สุวรรณ. (2567, 12 มีนาคม). ออกแบบ เครื่องมือต่อต้านคอร์รัปชันให้เท่าเทียมการโกง. KRAC Corruption. สืบค้นจาก <https://kraccorruption.com/knowledge/anti-corruption-101-designing-anti-corruption-tools/>

ไทยพีบีเอส. (2569, 26 กุมภาพันธ์). รู้จัก “ฟ้องปิดปาก” การฟ้องที่ไม่ได้หวัง “ชนะคดี”. Thai PBS News. สืบค้นจาก <https://www.thaipbs.or.th/news/content/502689>

ไทยโพสต์. (2568, 10 ธันวาคม). ACT จับมือ กทม. เอาจริงปิดช่องโกง ตั้งแต่ “กรุงเทพฯ เมืองโปร่งใส”. ไทยโพสต์. สืบค้นจาก <https://www.thaipost.net/x-cite-news/912236/>

ศุภวิชญ์ แก้วคุณเอก. (2568, 3 กรกฎาคม). เกมแห่งแรงจูงใจ: ถอดบทเรียน กฎหมายฟ่อนฟันโทษผ่านมุมมองทฤษฎีเกม. KRAC Insight. สืบค้นจาก <https://kraccorruption.com/knowledge/krac-insight-motivation-law-game-theory/>

สิรินาฏ ศิริสุนทร. (2569, 10 กรกฎาคม). พ.ร.บ.อำนวยความสะดวกฯ มีผลแล้ว ลด “ขั้นตอน-ดุลพินิจรัฐ” เริ่มใช้ต้นปี 70. Policy Watch, Thai PBS. สืบค้นจาก <https://policywatch.thaipbs.or.th/article/government-354>

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2566). โครงการกียิตินกฎระเบียบ: การอนุญาตก่อสร้างของกรุงเทพมหานคร. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนา ประเทศไทย. สืบค้นจาก https://tdri.or.th/wp-content/uploads/2023/01/BBK-construction-license_Public-seminar_final-version_250123.pdf

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2016, ธันวาคม). Regulatory Guillotine: ประสบการณ์ประเทศเกาหลีใต้. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนา ประเทศไทย. สืบค้นจาก <https://tdri.or.th/2016/12/regulatory-guillotine-korea-case/>

อัญชัญ อันชัยศรี. (2566, 16 พฤษภาคม). สำรองโมเดล “ปราบโกง”ทั่วโลก. The Active. สืบค้นจาก <https://theactive.thaipbs.or.th/data/anti-corruption-model>

Gil-Hongkeun. (2016). Overcoming the challenges: Lessons from regulatory reform in Korea. Thailand Development Research Institute. สืบค้นจาก https://tdri.or.th/wp-content/uploads/2022/06/Gil-Hong-Deun_Korea-Regulatory-Reform-Overcoming-the-Challenges.pdf

OECD. (2025). Anti-Corruption and Public Integrity. OECD AI Policy Observatory. สืบค้นจาก <https://oecd.ai/en/gov/issues/anti-corruption-public-integrity>

OECD. (2026). OECD Economic Surveys: Philippines 2026. OECD Publishing. สืบค้นจาก https://www.oecd.org/en/publications/oecd-economic-surveys-philippines-2026_f0e0c581-en.html

OpenGov Thailand. (2025). โครงการ CoST เพื่อยกระดับการป้องกันการทุจริตในการจัดทำแผน NAP ภายใต้ OGP. Facebook. สืบค้นจาก Facebook

Opengovthailand. (2026, 8 กรกฎาคม). สำนักงาน ก.พ.ร. หรือ TIJ และสำนักงาน ป.ป.ช. ขับเคลื่อนการเปิดเผยข้อมูลและโครงการ Strong ด้านทุจริต ภายใต้แผน NAP ของ OGP. Facebook. สืบค้นจาก Facebook

The Standard Team. (2025, 24 มิถุนายน). OECD เชื้อไทยฉายเทรนด์โลก ใช้ AI หยุดวงจรทุจริต. The Standard. สืบค้นจาก <https://thestandard.co/ai-anti-corruption-global-trends/>

Traffy Fondue. (n.d.). แพลตฟอร์มบริหารจัดการปัญหาเมือง. สืบค้นเมื่อ 31 กรกฎาคม 2569. Traffy x Bangkok. สืบค้นจาก <https://bangkok.traffy.in.th/>

U.S. Department of Justice. (2024). Corporate Leniency Policy. Antitrust Division. สืบค้นจาก https://www.justice.gov/atr/leniency-policy?utm_source=chatgpt.com

U.S. Securities and Exchange Commission (SEC). (2024). Whistleblower Program Rules. SEC. สืบค้นจาก <https://www.sec.gov/rules-regulations/2020/09/whistleblower-program-rules>

คณะทำงาน

ฝ่ายบริหารและเผยแพร่องค์ความรู้ (KCS)

สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน)

999 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง

เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร 10210

เว็บไซต์ : tijthailand.org

โทรศัพท์ : 0 2522 1199

โทรสาร : 0 2522 1198



อนุญาตให้ใช้ตามสัญญาสิทธิ์หรือที่ฟคอมมอนส์ (Creative Commons : CC) ผู้ใช้งานสามารถทำสำเนา ดัดแปลง แจกจ่ายผลงานได้ แต่ต้องไม่ใช้ในเชิงพาณิชย์ และใช้ใบอนุญาตเดียวกันเมื่อดัดแปลงผลงาน

ช่องทางการสื่อสาร



THAILAND INSTITUTE
OF JUSTICE (TIJ)



TIJ COMMOND GROUND



TIJTHAILAND.ORG

